

Učitel matematiky

Jaromír Baštinec
Odešel Jaroslav Folta

Učitel matematiky, Vol. 20 (2012), No. 2, 124–127

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/149544>

Terms of use:

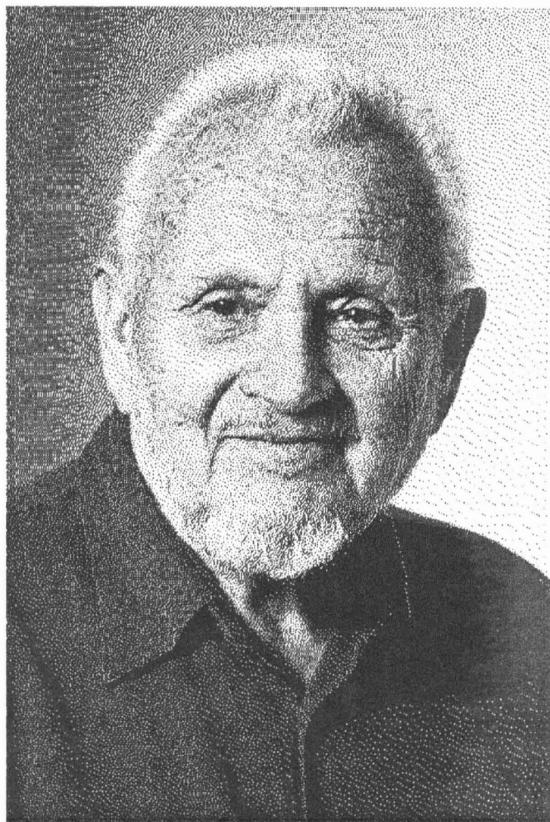
© Jednota českých matematiků a fyziků, 2012

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

ODEŠEL JAROSLAV FOLTA

V pátek 25. března 2011 po dlouhé těžké nemoci zemřel ve věku 78 let Jaroslav Folta, CSc., přední český odborník na historii matematiky, její propagátor a popularizátor.

Narodil se 2. dubna 1933 v Plzni. V letech 1951-1955 absolvoval Matematicko-fyzikální fakultu Univerzity Karlovy v Praze. V roce 1961 na MFF UK obhájil kandidátskou práci v oboru fyzikálně matematických věd na téma *Česká geometrická škola 19. století*. Během svého života Jaroslav Folta působil v Akademii věd, na Matematicko-fyzikální fakultě UK, v Národním technickém muzeu. Byl dlouholetým členem několika redakčních rad časopisů, jako je např. *Dějiny věd a techniky*, *Pokroky matematiky*, *fyziky a astronomie*, a dalších.

Jeho podrobný životopis a seznam publikací je možné najít na adrese

<http://inserv.math.muni.cz/biografie/index.html>

Necítím se povolán hodnotit celou vědeckou, organizační, publikační a další činnost J. Foly. Chci jen připomenout několik osobních postřehů. Všechny se týkají pořádání série letních škol z historie matematiky, na kterých jsem se s ním seznámil. Tato část Foltovy práce není určitě tou nejznámější a nejčastěji zmiňovanou a citovanou, ale já si myslím, že bude asi právě tou částí z jeho díla, která bude mít největší platnost a životnost.

Během sedmdesátých let minulého století se začalo uvažovat o nutnosti zavedení výuky předmětu *Světónázorové problémy v matematice* pro studující oborů učitelství matematiky. Jeho obsahem měla být historie a filozofie matematiky. Okamžitě zazněly námitky že se historie matematiky na našich vysokých školách nepřednáší dlouhou dobu, že nejsou žádní vhodně připravení vyučující, že neexistují dostupné učebnice a ani vhodné studijní materiály pro studenty apod. Odstranit tento závažný nedostatek a dát potenciálním vyučujícím a zájemcům aspoň stručný přehled základních údajů a pramenů, si vytkla za svůj cíl skupina nadšenců, kteří začali organizovat letní školy z historie matematiky.

Hlavním organizátorem a motorem byl v počátcích Jaroslav Šedivý z MFF UK Praha. Odbornou stránku měl na starosti právě Jaroslav Folta, který tehdy působil v Akademii věd. První letní škola se konala počátkem září v roce 1980 v Branžeži pod názvem *Světónázorová výchova v matematice*. V jejím úvodu zaznělo, že organizátoři plánují uskutečnění asi tří – čtyř letních škol a možná i vydání nějakého skriptu. Ve skutečnosti se už připravuje XXXIII. letní škola. To znamená, že z plánovaných 3–4 letních škol se stala pravidelná tradiční akce.

Přínos J. Foly při organizaci a průběhu série letních škol je velmi výrazný a mnohostranný. Výrazně se v něm projevují dva vrcholy.

V počáteční fázi J. Folta zajistil hlavní část odborné náplně a ukázal směr, kterým je třeba dále směřovat. V tomto období

se konstituovala skupina zájemců o historii matematiky, kteří vytvořili základní stabilní kádr účastníků letních škol. Je velmi potěšitelné, že se nejednalo pouze o pracovníky pedagogických, přírodovědných a matematicko-fyzikálních fakult a Akademie věd. Vedle vysokoškolských pracovníků z jiných fakult a vysokých škol neuniversitního typu (technických, ekonomických, zemědělských a vojenských) se pravidelně letních škol účastnila i řada pedagogů ze středních škol různých typů.

Mnozí, původně pasivní účastníci, se postupně zapojovali do aktivní práce a sami se stávali přednášejícími. Mezi přednášející se podařilo přilákat řadu tvůrčích matematiků, astronomů, fyziků, kteří se sice původně nezabývali přímo historií svého oboru, ale byli schopni ji popsat a propojit s nejnovějšími trendy a výsledky. Významným přínosem byly i přednášky a besedy o pomocných vědách historických a o archiváliích a archivnictví. Pro mnohé z účastníků to byly první profesionální informace o metodice a stylu historické práce.

Druhým vrcholem činnosti J. Folyty bylo období let 1991–93, kdy se konaly letní školy na jeho chalupě v Brdu u Manětína. Politické změny po 17. listopadu 1989 totiž znamenaly mezi jiným, i výrazný cenový skok poskytovaných služeb v ubytovacích a stravovacích zařízeních. Dále došlo ke změnám ve vlastnické struktuře těchto zařízení a bohužel i k zániku mnohých z nich. Spolu s nedostatkem peněz ve všech školách všech typů byla ohrožena samotná existence trvání dalších ročníků letních škol. Organizátoři letních škol našli východisko v pořádání letních škol ve „spartánských“ podmínkách na Brdu. Podařilo se jim tak udržet nepřerušenu tradici letních škol.

Je velmi pravděpodobné, že bez přispění J. Folyty, který nabídl pro konání svoji chalupu, by došlo k přerušení série letních škol. Znovu oživovat přerušenu sérii akcí je přitom většinou mnohem náročnější, než vytvářet novou tradici.

Nedílnou součástí všech letních škol byly besedy. Ať už plánované a zařazené do programu a nebo neplánované. Účast J. Folyty na nich byla pokládána za samozřejmou. Zde zazněly mnohé nápady a doporučení, které byly později realizovány. Velmi cenné

byly jeho rady začínajícím. Ať už se jednalo o mladé aspiranty, později doktorandy a doktorandky a nebo starší pracovníky, kteří našli zálibu v historii matematiky.

Hodně úsilí věnoval J. Folta zprostředkování kontaktů, zvláště mezinárodních, zájemcům o historii matematiky.

Čest jeho památce.

Jaromír Baštinec